

Ehdotus neuvoston päätökseksi elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskevan kansainvälisen sopimuksen hallintoneuvoston yhdennessätoista istunnossa Euroopan unionin puolesta otettavasta kannasta

Kokous

-

Eduskuntatunnus

E 43/2019 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 29.9.2025 ehdotuksen neuvoston päätökseksi elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskevan kansainvälisen sopimuksen hallintoneuvostossa unionin puolesta otettavasta kannasta tiettyihin sen yhdennessätoista kokouksessa hyväksyttäviksi toimitettuihin ehdotuksiin. Hallintoneuvoston kokous pidetään Limassa (Peru) 24.-29.11.2025.

Ehdotusta on käsitelty neuvoston maatalouden geenivara- ja innovointityöryhmässä 13.10.2025, ja sitä käsitellään uudestaan ko. työryhmässä 29.-30.10.2025. Alustavan tiedon mukaan neuvoston päätös unionin kannasta olisi tarkoitus hyväksyä ministerineuvostossa marraskuussa.

Suomen kanta

E-kirjeessä E 43/2019 vp esitettyjä kantoja täydennetään uuden neuvoston päätösehdotuksen mukaisesti.

Suomi kannattaa monenvälisen järjestelmän soveltamisalan laajentamista. Neuvoston kanta on pysynyt tältä osin samana sitten vuoden 2019, mutta neuvoston päätösehdotuksessa ehdotetaan myös tiettyjä joustoja, jotta saataisiin hallintoneuvostossa päätös aikaiseksi. Suomi voi kannattaa näitä joustoja.

Suomi kannattaa monenvälisen järjestelmän ehtojen muuttamista neuvoston päätöksen liitteissä määriteltyjen neuvottelutavoitteiden asettamisrajoissa. Neuvottelutavoitteet ovat mukautuneet monenvälisen järjestelmän ehtojen yksityiskohtien tarkentumiseen kansainvälisen työryhmän työn pohjalta. Suomi on valmis tarkastelemaan myös kansainvälisesti vielä keskustelussa olevien lisäjoustopien lisäämistä neuvoston kantaan.

Pääasiallinen sisältö

Kansainvälinen elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarasopimus, jäljempänä kasvigeenivarasopimus, on EU:n ja sen jäsenvaltioiden välillä jaetun toimivallan alaan kuuluva sopimus, joka on Suomessa saatettu voimaan lailla ja asetuksella (SopS 89 ja 90/2004). Mainittu sopimus ja sen voimaansaattavat säädökset (1346/2003, 554/2004) tulivat voimaan 29.6.2004.

Hallintoneuvoston on 24.-29.11.2025 (ml. High-Level Segment 26.-27.11.2025) pidettävässä yhdennessätoista kokouksessaan määrää tarkastella ja mahdollisesti hyväksyä päätös kasvigeenivarasopimuksen liitteen I muuttamista koskevasta ehdotuksesta, jonka tarkoituksena on kattaa myös kaikki muut elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarat kuin ne, jotka tällä hetkellä sisältyvät kyseiseen liitteeseen. Kasvigeenivarasopimuksen liitteeseen I sisältyvät kasvigeenivarat kuuluvat kasvigeenivarasopimuksen nojalla perustetun saatavuutta ja hyötyjen jakamista koskevan monenvälisen järjestelmän piiriin.

Kasvigeenivarasopimuksen liitteen I muutoksen ensisijaisesti kannatettavia vaihtoehtoja unionille käsitellään komission ehdotuksen liitteessä I. Paikan päällä tai myöhemmin käytäviä jatkoneuvotteluja ohjaavat neuvotteluperiaatteet, jotka ovat komission ehdotuksen liitteessä III.

Hallintoneuvosto tarkastelee kasvigeenivarasopimuksen liitteen I muuttamista koskevaa ehdotusta toimenpidepaketissa, johon sisältyy myös ehdotus materiaalien vaihtoa monenvälisen järjestelmän puitteissa säätelevän vakiomuotoisen materiaalin siirtosopimuksen tarkistamisesta. Kasvigeenivarojen vaihtoa säännellään vakiomuotoisella materiaalin siirtosopimuksella, jossa määritellään materiaalin luovuttajan ja vastaanottajan oikeudet ja velvollisuudet.

Materiaalin siirtosopimuksen ensisijaisesti kannatettavia vaihtoehtoja unionille käsitellään komission ehdotuksen liitteessä II. Paikan päällä tai myöhemmin käytäviä jatkoneuvotteluja ohjaavat neuvotteluperiaatteet, jotka ovat komission ehdotuksen liitteessä III. Periaatetasolla materiaalin siirtosopimuksen uudistaminen on riippuvainen liitteen I muutoksesta, koska näistä neuvotellaan pakettina.

Tämän toimenpidepaketin on laatinut hallintoneuvoston tätä tarkoitusta varten perustama monenvälisen järjestelmän toiminnan lujittamista käsittelevä avoin *ad hoc* -työryhmä. Komission perustelumuioston mukaan unionin olisi tuettava kasvigeenivarasopimuksen liitteeseen I ehdotettuja muutoksia ja materiaalin siirtosopimuksen tarkistamista, koska niiden odotetaan edistävän kasvigeenivarasopimuksen päätavoitteiden saavuttamista.

Toimenpidepaketissa on myös joitain rinnakkaisia ehdotuksia, joiden välillä hallintoneuvostossa on tarkoitus sopia ja tässä valmisteilla olevassa neuvoston päätöksessä määritellään unionin kanta (komission ehdotuksen liite I ja liite II sekä paikan päällä tai myöhemmin käytäviä jatkoneuvotteluja ohjaavat neuvotteluperiaatteet liitteessä III).

Lisäksi komissio katsoo, että aiempi neuvoston päätös 12102/22 kasvigeenivarasopimuksen hallintoneuvostossa unionin puolesta otettavasta kannasta olisi kumottava, koska siinä ei oteta huomioon monenvälisen järjestelmän toiminnan lujittamista käsittelevässä avoimessa *ad hoc* -työryhmässä tapahtunutta kehitystä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Ehdotuksen oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) artiklat 43 artiklan 2 kohta, 192 artiklan 1 kohta ja 218 artiklan 9 kohta.

Ehdotetun päätöksen menettelyllinen oikeusperusta on SEUT-sopimuksen 218 artiklan 9 kohta. Komission mukaan, kun suunnitellulla säädöksellä on samanaikaisesti useita tavoitteita tai kun siihen sisältyy useita osatekijöitä, joita ei voida erottaa toisistaan ja joista yksikään ei ole toisiin nähden liitännäinen, SEUT-sopimuksen 218 artiklan 9 kohdan nojalla annettavan päätöksen aineellisessa oikeusperustassa on poikkeuksellisesti mainittava kaikki asianmukaiset oikeusperustat. Suunnitellulla säädöksellä on tavoitteita, ja siihen sisältyy osatekijöitä, jotka koskevat maataloutta ja ympäristönsuojelua. Komissio ehdotuksen aineellinen oikeusperusta on näin ollen SEUT-sopimuksen 43 artiklan 2 kohta ja 192 artiklan 1 kohta.

Ehdotuksen oikeusperustaa voidaan pitää asianmukaisena

Neuvostossa päätökset tehdään määräenemmistöllä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Maatalous- ja elintarvikejaosto (EU-18) 30.10.-3.11.2025 (kirjallinen menettely).

Eduskuntakäsittely

Valtioneuvoston E-selvitys 21.10.2019 (E-kirje E 43/2019 vp).

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Neuvoston päätös ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Sen sijaan kansainvälisen sopimuksen muutoksen hyväksyminen edellyttää eduskunnan myötävaikutusta ja säädöksiä lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Kansainvälisen sopimuksen monenvälistä järjestelmää koskevat 10-13 artiklat ja nyt muutettavaksi ehdotetun liitteen I on katsottu sisältönsä puolesta lainsäädännön alaan kuuluviksi. Asia saatetaan tarvittaessa Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaisesti maakunnan käsiteltäväksi sopimusmuutoksen hyväksymismenettelyn yhteydessä.

Vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei ole vaikutusta talousarvioon kansallisesti eikä EU:ssa.

Muut vaikutukset

Puutarhakasveista liitteessä I on vain mansikka, omena ja piparjuuri. Suomen kannalta merkittävä uusi viljelykasvilaji muutetussa liite I:ssä olisi kumina (*Carum carvi*). Suomen puutarhakasvituotannon kannalta muita merkittäviä uusia kasvilajeja liitteen I listalla olisivat tomaatti, kurkku, sipuli ja lehtikaali.

Geenipankkitoiminnan kannalta liitteen I muuttaminen lisäisi sopimuksen alaisen materiaalin sopimuksen käytön lisääntymistä viljelykasvien geenivarojen siirroissa. Käytännössä muutokset kohdistuisivat Pohjoismaisen geenivarakeskuksen (NordGen) ja kansallisten julkisten geenivarakokoelmien sisältämien geenivarojen siirtoihin. Muutokset olisivat vähäisiä, koska tällä hetkellä sekä NordGenin että kansallisten geenivarojen siirtomenettelyt ovat jo yhdenmukaisia sopimuksen liitteen I geenivarojen siirtomenettelyjen kanssa.

Viljelykasvien jalostuksen kannalta liitteen I muuttaminen lisäisi maailmanlaajuisesti uusien viljelykasvilajien saatavuutta jalostuksen piiriin. Tällä on maailman ruoantuotannon kannalta erityistä merkitystä. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen edellyttää lisääntyvää panostusta kasvinjalostukseen.

Suomen nykyiselle kasvinjalostukselle liitteen I muuttamisella ei ole suuria vaikutuksia. Suomen ainoan peltokasvinjalostusta harjoittavan yrityksen (Boreal Kasvinjalostus Oy) jalostus kohdistuu voimassa olevan liitteen I sisältämiin kasvilajeihin. Puutarhakasvien jalostus Suomessa on marginaalista eikä liitteen I muuttamisella olisi tältä kannalta suurta merkitystä.

Kansallinen kasvigeenivaraohjelma (Luonnonvarakeskus) säilyttää monipuolista kotimaista geenivarantoa mm. satoja hedelmäpuiden ja marjapensaiden maatais- ja paikalliskantoja - jalostettujen lajikkeiden lisäksi. Ja pitää aineistoja saatavilla pyydettyä tutkimus, opetus ja jalostuskäyttöön. Liitteen I muutos vaikuttaa kasvigeenivaraohjelmaan, vaikka se ei muuta toimintatapoja, koska ohjelmassa noudatetaan jo kaikkien geenivarojen luovutuksissa materiaalin siirtosopimuksen käytäntöjä.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2025) 564 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Erityisasiantuntija Johanna Nykyri MMM/RO/EKY, p. 0295 162 452, johanna.nykyri@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/1025/2025

-

Liitteet

-

Viite -